

Ajuntaments poc feminitzats: només un 18% d'alcaldeses i un 30% de regidores

Maria Freixanet Mateo i Helena Castellà Duran

Després de les darreres eleccions municipals, arreu hem sentit a dir que aquestes eren “les eleccions de les dones”, amb **Ada Colau** (Barcelona) i **Dolors Sabater** (Badalona) com a icones d'aquest canvi, i amb els tres ajuntaments més grans de Catalunya, incloent-hi **Núria Marín** a l'Hospitalet de Llobregat, governats per dones. Però, més enllà d'aquest gir en l'imaginari col·lectiu, ja importantíssim per si, **és veritat que els ajuntaments catalans són per fi igualitaris?**

El fet que hi hagi dones al poder no vol dir que es facin polítiques igualitàries. De la mateixa manera que hi ha homes al poder que sí que les apliquen. El que avui revisem és *a)* si veritablement hi ha dones als llocs de poder, més enllà dels titulars i *b)* si se'ls atorguen responsabilitats vinculades als seus rols tradicionals, o si accedeixen també a dirigir afers tradicionalment reservats als homes.

En primera instància, **cal apuntar que el nombre de regidores electes en aquestes eleccions ha augmentat de 2.525 a 2.954 dones**, però que la majoria dels ajuntaments continuen tenint **més regidors homes que no pas dones**. Les dones continuen sent aproximadament un 30% de les electes.

Pel que fa al total d'alcaldeses, Catalunya tindrà 172 municipis amb alcaldesses (dades provisionals de la conselleria de Governació), un 18% del total, xifra que suposa un augment de menys d'un 4% respecte a les eleccions del 2011.

Aquestes dades suposen una millora de la representativitat de les dones als ajuntaments catalans. És, però, una millora suficient?

Per donar-hi una ullada més acurada, analitzem els 11 municipis més poblats de Catalunya i que, per tant, acumulen més poder i capacitat d'impacte (els municipis de més de 100.000 habitants i les capitals de província); valorarem si són més igualitaris aquest 2015 que quan es constituïren ara fa quatre anys.

Primera dada. L'any 2011, només dues dones ocupaven l'alcaldia dels onze municipis: en aquestes eleccions han estat quatre. Doblem dones, efectivament, però quatre d'onze no podem dir que sigui una representació igualitària.

Segona dada. L'any 2011, aquests municipis grans acumulaven 125 regidores i aquest any només 122. De fet, els únics dos municipis que el 2011 tenien un consistori feminitzat ja no l'hi tenen (Girona i Reus).

Però no tot va pas al mateix sac. Vegem quatre dinàmiques diferents.

Barcelona i Badalona, icones de l'igualitarisme. A Barcelona, **Ada Colau** (Barcelona en Comú) ha pres l'alcaldia a **Xavier Trias** (CiU) i, acompanyant aquest gir, cap a l'esquerra ha proporcionat a Barcelona un Ajuntament igualitari (21 homes, 20 dones) amb diverses dones fortes en primera línia de govern i com a caps dels grups de l'oposició com el cas de Ciutadans i de la CUP. A Badalona, tot i una dinàmica de canvi similar, la situació no és tan paritària: **Dolors Sabater** (Guanyem Badalona) és alcaldessa després del pacte amb ERC i ICV-EUiA per prendre l'alcaldia a **Xavier García Albiol** (PP). El total del ple, però, no és igualitari (17 regidors i 10 regidores, dada similar a la de 2011) a causa de l'augment de la fragmentació (ha passat de quatre a set partits representats al ple).

L'àrea metropolitana socialista i femenina. Santa Coloma de Gramenet i l'Hospitalet de Llobregat, que són els dos únics ajuntaments grans que ja tenien dones com a alcaldesses el 2011, són de les poques alcaldies del PSC a l'àrea metropolitana aquest 2015 i, a més, tenen proporcions similars d'homes i de dones al seu ple municipal respecte als comicis anteriors. Així, **Núria Parlon** i **Núria Marín** se sumen a Sabater i a Colau com a alcaldesses de les tres ciutats més grans de Catalunya i de quatre de les cinc ciutats que componen el Barcelonès.

Girona: la paritat implementada. La més petita de les ciutats analitzades, i també capital de província, renova un home com a alcalde (**Carles Puigdemont**, CiU), i repeteix en la repartició paritària de les regidories per sexe: Girona té gairebé el mateix nombre de regidors que de regidores (13 homes i 12 dones). A més a més, Girona també és la ciutat amb més candidates caps de llista de les analitzades. Dels set principals partits que es presentaven a les eleccions, cinc hi presentaven dones.

Lleida i Tarragona. La igualtat de gènere com a assignatura pendent. Les dues capitals de província que ens resten tenen una composició clàssica pel que fa al gènere. Els percentatges de regidores al ple no arriben a un 40%, una relació desigual que es manté respecte al 2011. Alhora, només dues candidatures de les set presentades eren encapçalades per dones (C's i el PP a Lleida, i la CUP i ICV a Tarragona) i en ambdós casos les alcaldies són governades per homes: **Fèlix Ballesteros** a Tarragona i **Àngel Ros** a Lleida, ambdós del PSC, que repeteixen alcaldia.

Sabadell, Terrassa, Mataró i Reus, un petit pas enrere. Les quatre grans ciutats que ens resten presenten totes uns resultats similars i poc esperançadors: a les quatre ciutats hi ha hagut un retrocés en la igualtat de gènere respecte a fa quatre anys. Malgrat que són pèrdues menors -una o dues regidores menys respecte al 2011-, cap d'aquests municipis no arriba a un 40% de dones al ple. Pel que fa a caps de llista, veiem com a Sabadell i a Terrassa només hi havia una dona candidata (de Guanyem i de la CUP respectivament); a Reus, tres (de C's, del PSC i del PP), i a Mataró, dues (de VOLEMataró i de la PxC).

Així doncs, una flor no fa estiu, ni una dona paritat

Veient per on van els còmputos, però, què pot haver fet que, malgrat les bones sensacions respecte a la millora de la igualtat en aquestes eleccions, hi hagi municipis on aquesta hagi patit un retrocés? La resposta més evident, veient les dades, és la fragmentació. **Aquesta fragmentació que han experimentat tants ajuntaments catalans, en part positiva per la pluralitat i l'entrada de noves veus als consistoris, es combina amb una aplicació de la paritat per llei "resistent a la igualtat":** la llei obliga que, per cada cinc llocs de la llista, hi hagi un màxim d'un 60% de persones d'un mateix sexe, i en molts casos els homes mantenen els tres primers llocs de la llista i les dones queden relegades als dos darrers llocs de cada tram.

Els casos més clars d'aquesta problemàtica són Terrassa i Sabadell. Les dues grans ciutats del Vallès han passat de tenir quatre i cinc partits representats al ple a tenir-ne set i vuit respectivament, situació que provoca que quasi tots els partits tinguin menys de quatre representants al ple. Aquest empetitiment, sumat al fet que **molts d'aquests han reservat a les dones el quart i el cinquè llocs**, explicaria el perquè d'aquest retrocés en la igualtat.

Més enllà dels números, però, la mirada complementària és la del repartiment de les responsabilitats. La composició dels governs. Saber si es manté immutable el patró de gènere que fa que els homes es dediquin a les regidories "**serioses i poderoses**", especialment aquelles vinculades als diners (Hisenda, Economia, Promoció Econòmica), i per a les dones reservem les **regidories "toves"** i les vinculades a les tasques de cuidar, com ara Serveis Socials o Gent Gran. **Saber si es reproduïx la divisió sexual del treball també en política, com ha anat succeint**

tradicionalment.

Economia i diners, per als homes

Observant els onze municipis grans que surten de les eleccions de 2015, veiem que l'assignació de les dones a la cura és freqüent, però amb notables excepcions. En canvi, **el rol que sembla inamovible és el que vincula la responsabilitat dels diners als homes. Hisenda, Treball, Economia; allò "important" és territori masculí.** Vegem-ho:

A les Barcelona i Badalona icòniques, la distribució de regidories és més aviat clàssica. A la capital, totes les **qüestions referents a economia i treball depenen d'homes**, en primera instància de Gerardo Pisarello (i les responsabilitats derivades també estan masculinitzades) i, després, amb Agustí Colom; en canvi, els drets socials pivoten sobre una dona, Laia Ortiz. Així, el repartiment sectorial és més tradicional que la jerarquia vertical, on una alcaldessa i dues tinentes d'alcaldia canvien substancialment la repartició de la simbologia i del poder. Pel que fa a Badalona, si bé les regidories de caràcter social queden molt compartides, Hisenda i Política Econòmica es troben en mans masculines.

A l'àrea metropolitana, on tenim les 'lideresses' socialistes de Santa Coloma de Gramenet i de l'Hospitalet de Llobregat, de nou observem com les responsabilitats de cura poden compartir-se, però **aquelles que tenen a veure amb el diner continuen sent completament exclusives per a les mans masculines.** A l'Hospitalet, s'hi dona la particularitat que la regidoria anomenada Igualtat i Benestar social està en mans d'un home, si bé la subresponsabilitat de Gent Gran torna a mans femenines. Hisenda, Promoció Econòmica i altres àrees dures queden, invariablement, a càrrec dels homes. A Santa Coloma, en el mateix sentit, Economia i Ocupació resta en mans masculines, si bé les polítiques socials també.

Si ens fixem en Girona, petit oasi, veiem la paritat implementada però, a més, hi observem una distribució no estereotipada de les responsabilitats. Mentre que Hisenda, Ocupació i Empresa són governades per dones, Serveis Socials és una regidoria en mans masculines. **És important destacar aquí que, de tots els municipis comentats, només Girona presenta una inversió absoluta dels rols de gènere clàssics.** Potser sí que és veritat que, quan hi ha més d'un 40% de dones en un espai de poder, **el mateix espai de poder pot canviar?**

A l'altre costat de la balança, dèiem que Lleida i Tarragona, i també Sabadell, Terrassa, Mataró i Reus, semblaven tenir l'assignatura de la igualtat encara pendent pel que fa a la presència de dones. Si observem la distribució de responsabilitats,

- A Tarragona, un home governa Economia, Hisenda i Ocupació, i una dona Serveis a les Persones.
- A Reus, un home per a Promoció Econòmica, Ocupació i Hisenda i una dona per a Benestar Social.
- A Mataró, un home a Promoció Econòmica, Empresa i Treball i una dona a Benestar Social (excepte Gent Gran).
- A Sabadell, un home al capdavant d'Economia, Promoció Econòmica i Treball, i també d'Acció Social.
- A Terrassa, un home (l'alcalde **Ballart**) porta Economia i Ocupació i una dona Serveis a les Persones.
- I, desmarcant-se dels anteriors, a Lleida: Ocupació està en mans masculines, però Drets de les Persones també, i, en canvi, Hisenda queda en mans d'una dona.

Així, posem d'exemple Sabadell, Tarragona, Terrassa i Reus com a municipis que mantenen una distribució sectorial més clàssica. Serveis Socials i Gent Gran per a elles; Hisenda, Economia i Treball per a ells.

Rols de gènere, també en política

Amb tot, aquesta breu pinzellada sobre les responsabilitats ens parla de **com els rols de gènere continuen marcant la nostra estructura social i mental**. Quan hem de donar el govern de la gestió dels serveis socials, sobretot de temes directament relacionats amb el fet de cuidar persones, majoritàriament pensem que la persona idònia per fer-ho és una dona. Això és causa i alhora reforça l'estereotip que diu que les dones som més empàtiques, comprensives i que ens agrada cuidar. **I, quan hem de donar la clau de la caixa a algú, quan necessitem algú que organitzi els diners que tenim, faci números i posi en marxa l'economia, el treball i l'empresa, pràcticament en tots els casos pensem que la persona indicada és un home**. Això reforça l'estereotip de l'home racional, calculador i matemàtic, preocupat pels afers empresarials i les relacions cost-benefici.

Però **els estereotips no ens ajuden a construir-nos una vida lliure**. Així, la política d'aquest 2015, més enllà d'uns quants canvis icònics gens menyspreables i d'importants excepcions, ens recorda que encara tenim molta feina a fer per desconstruir aquests patrons que ens acompanyen.